

MICHAŁ LUBLICZ MISZEWSKI

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1426-7422>

*Słowaccy imigranci w Polsce po 2004 roku w świetle badań
ankietowych na portalu społecznościowym Facebook*

Slovak Immigrants in Poland after 2004 in the Light of Surveys Conducted
on the Social Networking Site Facebook

ABSTRAKT

Akcesja Polski do UE oraz otwarcie unijnego rynku pracy skutkuje nie tylko masową emigracją zarobkową obywateli polskich, lecz także przyjazdami obywateli państw członkowskich Wspólnoty do naszego kraju. Wśród nich są m.in. Słowacy. Nie stanowią oni liczebnie znacznego strumienia migracyjnego i są rozproszeni na terenie całego kraju. Co czwarty z nich wybiera woj. małopolskie, obszar zamieszkiwany przez słowacką mniejszość narodową (występującą głównie na Orawie, Spiszu i w Krakowie).

Celem artykułu jest analiza słowackiej imigracji do Polski po 1 maja 2004 roku. Jego realizacji posłużyła przedstawiona w pierwszej części tekstu analiza danych statystycznych, udostępnionych przez Urząd do Spraw Cudzoziemców, a dotyczących słowackich imigrantów w Polsce. Dalszą część opracowania poświęcono analizie treści postów zamieszczanych na portalu społecznościowym Facebook, w grupach zainicjowanych przez Słowaków przebywających w Polsce. Na potrzeby tego artykułu zrealizowano wśród nich badania ankietowe, których analizę zawiera trzecia część opracowania. Pozwoli ona na przybliżenie podstawowych motywów migracji obywateli słowackich do Polski, ich sytuacji rodzinnej i zawodowej, integracji z polskim społeczeństwem, a także sposobów podtrzymywania więzi z ojczyzną oraz planów na przyszłość.

Słowa kluczowe: imigranci, Polska, Słowacja, media społecznościowe

WSTĘP

W ostatnich latach w polskich publikacjach dotyczących współczesnych ruchów migracyjnych można wskazać na kilka dominujących wątków. Pierwszym z nich jest kryzys migracyjny w Europie, będący skutkiem m.in. tzw. Arabskiej Wiosny. W jego kontekście podejmowane są kwestie stosunku polskiego społeczeństwa i elit politycznych do przyjmowania tzw. uchodźców oraz możliwych zagrożeń bezpieczeństwa Polski i Unii Europejskiej, wynikających z ich masowego napływu do Europy [Adamczyk, Sakson, Trosiak 2017; Balicki, Necel 2017; Sasnal 2015]. Drugim, także często poruszonym zagadnieniem, jest zjawisko masowego napływu do Polski imigrantów zarobkowych z wschodniej granicy, a zwłaszcza z Ukrainy i – co się z tym wiąże – postulowanych kierunków polityki migracyjnej Polski [Bińkowski 2017; Jaroszewicz 2018; Jurek 2016]. Wyczerpywanie potencjału migracyjnego nad Dnieprem oraz konkurencja w zabieganiu o pracowników z Ukrainy na unijnym rynku pracy skutkują bowiem poszukiwaniem siły roboczej już nie tylko w państwach postsowieckich, lecz także na Dalekim Wschodzie (m.in. w Indiach, Nepalu, Bangladeszu, Pakistanie, Wietnamie i Filipinach). Wydaje się, iż w wyniku kryzysu migracyjnego oraz imigracji zarobkowej ze Wschodu na dalszy plan schodzi zainteresowanie poakcesyjną emigracją zarobkową Polaków, ukierunkowaną głównie na państwa tzw. starej UE (sprzed jej rozszerzenia w 2004 roku). Jeszcze bardziej marginalnie podejmowane są migracje obywateli UE do Polski, wynikające z otwarcia także polskiego rynku pracy, jako jednego ze skutków wejścia naszego państwa w struktury unijne. Do chlubnych wyjątków należą m.in. opracowania Instytutu Spraw Publicznych dotyczące imigrantów z Niemiec, Francji i Włoch [Łada 2017, 2018] oraz – także traktujące o migrantach wewnątrzunijnych – publikacje pracowników Ośrodka Badań nad Migracjami [Piekut 2013; Andrejuk 2017].

Według danych Urzędu do Spraw Cudzoziemców 1/4 imigrantów unijnych przebywających w Polsce stanowią obywatele 12 nowych państw członkowskich UE, przyjętych w jej struktury w roku 2004, 2007 i 2013. Wśród nich znajdują się m.in. mieszkańcy Słowacji, którym poświęcono niniejszy artykuł. Jego celem jest analiza niewielkiej pod względem ilościowym, jednak interesującej poznawczo migracji płynącej do Polski z południowej strony Tatr. W pierwszej części tekstu zostaną przybliżone aktualne dane statystyczne dotyczące przebywających w Polsce obywateli słowackich. Kolejny fragment artykułu przeanalizuje treści zamieszczanych przez nich na portalu społecznościowym Facebook. Ostatnia, zasadnicza część opracowania, będzie służyć omówieniu badań własnych, zrealizowanych za pomocą techniki ankiety wśród członków kilku grup założonych na wspomnianym portalu przez Słowaków zamieszkałych w Polsce. Głównym postawionym (w tych badaniach) problemem badawczym jest pytanie o to, jakie są podstawowe przyczyny migracji obywateli słowackich do Polski? Wśród pytań szczegółowych znalazły się zaś następujące: jaka jest sytuacja zawodowa słowackich imigrantów?; w jaki sposób podtrzymują oni swoje więzi z ojczyzną i pozostałymi w niej członkami rodziny?; jaki mają stosunek do Polski i Polaków? oraz

jakie są ich plany na przyszłość? Przed przystąpieniem do badań przyjęto następującą hipotezę główną: do podstawowych przyczyn migracji Słowaków do Polski należą chęć podjęcia zatrudnienia i/lub studiów.

OBYWATELE SŁOWACJI W POLSCE W UJĘCIU STATYSTYCZNYM

Precyzyjne ustalenie liczby obywateli Słowacji przebywających w Polsce jest dosyć trudne. Wynika to z faktu istnienia różnych wykazów, zawierających niekiedy odmienne dane odnośnie do liczebności imigrantów z UE w naszym państwie. Ponadto część unijnych obywateli nie respektuje obowiązku rejestrowania swego pobytu w Polsce, a zatem nie figuruje w statystykach. Ci zaś, którzy dopełniają tej formalności, nie są jednak zobligowani do wyrejestrowania się w przypadku wyjazdu z Polski na stałe. W rezultacie dane prezentowane przez Urząd do Spraw Cudzoziemców dotyczące całkowitej liczby osób przebywających w Polsce na podstawie rejestracji nie muszą oddawać stanu faktycznego [Łada 2018: 10–11].

Według danych przedstawionych przez Urząd do Spraw Cudzoziemców, 31 grudnia 2018 roku w Polsce odnotowano obecność 2290 obywateli słowackich posiadających aktualnie ważne dokumenty uprawniające do pobytu w naszym kraju. Niemal 81% z nich stanowili ci, którzy otrzymali zaświadczenie o zarejestrowaniu obywatela Unii Europejskiej, niecałe 11% miało pobyt stały obywatela UE, zaś nieco ponad 8% – pobyt stały. Szczegółowe dane dotyczące liczby obywateli Słowacji posiadających aktualnie ważne dokumenty uprawniające do pobytu w Polsce w latach 2010–2018 zawiera tabela 1. Pokazują one, iż z roku na rok wzrasta w naszym kraju liczba osób pochodzących ze Słowacji (tabela 1).

Tabela 1. Liczba obywateli Słowacji posiadających aktualnie ważne dokumenty uprawniające do pobytu w Polsce w latach 2010–2018

TYP DOKUMENTU	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zarejestrowanie pobytu ob. UE	549	726	882	1157	1350	1534	1718	1796	1860
Pobyt stały obywatela UE	183	184	184	179	177	188	208	235	245
Pobyt stały	84	109	124	144	162	179	184	184	184
Pobyt czasowy	1	1	1	1	1	1	1	1	1
RAZEM	817	1020	1191	1481	1690	1902	2111	2216	2290

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://migracje.gov.pl/statystyki/zakres/polska/typ/dokumenty/widok/tabele/rok/2018/kraj/SK> (dostęp: 21.03.2019).

31 grudnia 2018 roku w naszym kraju przebywało łącznie 81 796 osób z wszystkich 27 państw członkowskich UE. Pod względem liczebności imigranci ze Słowacji znajdowali się wówczas na 12 miejscu, stanowiąc zaledwie 2,80% spośród wszystkich przebywających w Polsce obywateli Wspólnoty (UE 27). W czołówce ulokowali się obywatele Niemiec (26,02% ogółu imigrantów z UE), Włoch (10,77%), Francji (7,13%), Wielkiej Brytanii (7,05%), Hiszpanii (7,00%) i Bułgarii (6,45%). Warto

dodać, iż na jedenastej pozycji znaleźli się obywatele Republiki Czeskiej (2,89%), minimalnie wyprzedzając swych wschodnich sąsiadów. Z kolei spośród ok. 20,5 tys. imigrantów z nowych państw członkowskich UE (UE 12) przybysze ze Słowacji ulokowali się na miejscu piątym po obywatelach Bułgarii, Rumunii, Litwy i Czech, tuż przed przybyszami z Węgier [migracje.gov.pl, dostęp: 21.03.2019].

Z danych udostępnianych przez Urząd do Spraw Cudzoziemców wynika również, iż wśród słowackich obywateli przebywających w Polsce nieznacznie przeważają mężczyźni. 31 grudnia 2018 roku odnotowano ich 1232 (czyli 53,8%), kobiet zaś było w tym dniu 1058 (46,2%). Warto zestawić powyższe dane z tymi, które dotyczą ogółu obywateli państw UE ewidencjonowanych wówczas w Polsce (UE 27). Mężczyźni stanowili wśród nich aż 71% osób, podczas gdy kobiety tylko 29% [migracje.gov.pl, dostęp: 21.03.2019].

Szczegółowa analiza danych urzędowych wykazuje ponadto, iż słowaccy imigranci w Polsce to w zdecydowanej części ludzie młodzi. Niemal 3/4 z nich (73,5%) to osoby mieszczące się w przedziale od 18. do 40. roku życia. Najstarszy zaś miał 72 lata. Interesujące są także zestawienia dotyczące rozmieszczenia terytorialnego przybyszów ze Słowacji. Pośrednio wskazują na nie informacje na temat aktualnie ważnych dokumentów uprawniających obywateli Słowacji do pobytu według wydającego je organu (województwo). Wynika z nich, iż co czwarty przybysz z południowej strony Tatr wybiera jako miejsce pobytu województwo małopolskie. Obszar ten wydaje się bardzo naturalny dla Słowaków przybywających do Polski. Wynika to m.in. z geograficznej bliskości tego regionu w stosunku do Słowacji, a także z faktu, iż zamieszkiwany jest on przez słowacką mniejszość narodową (zwłaszcza Spisz, Orawa i Kraków). Obecność mniejszości słowackiej w tym województwie, a także działalność związanego z nią Towarzystwa Słowaków w Polsce może stanowić znaczną pomoc w procesie adaptacji słowackich obywateli przybywających nad Wisłę. Warto w tym miejscu dodać, iż łącznie blisko 43% wszystkich słowackich imigrantów mieszka w województwach graniczących ze Słowacją – małopolskim, śląskim i (najrzadziej) podkarpackim¹. Do często wybieranych regionów należą ponadto województwa mazowieckie i dolnośląskie, w pozostałych zaś odsetek nie przekracza 5% ogółu zarejestrowanych (tabela 2).

¹ Dla porównania warto odnotować, iż w przypadku przebywających w Polsce obywateli Republiki Czeskiej województwa graniczące z ich ojczyzną wybiera nieco mniej, bo 36% z nich [zob. migracje.gov.pl, dostęp: 7.12.2018].

Tabela 2. Obywatele Słowacji posiadający aktualnie ważne dokumenty uprawniające do pobytu w Polsce w roku 2018 według wydającego je organu (stan na 31 grudnia 2018 r.)

Organ	Liczba osób	w %
Wojewoda Małopolski	568	24,8
Wojewoda Mazowiecki	435	19,0
Wojewoda Śląski	314	13,7
Wojewoda Dolnośląski	248	10,8
Wojewoda Kujawsko-Pomorski	110	4,8
Wojewoda Podkarpacki	95	4,1
Wojewoda Łódzki	82	3,6
Wojewoda Pomorski	81	3,5
Wojewoda Wielkopolski	79	3,4
Wojewoda Zachodniopomorski	70	3,1
Wojewoda Lubelski	50	2,2
Wojewoda Opolski	48	2,1
Wojewoda Warmińsko-Mazurski	32	1,4
Wojewoda Lubuski	29	1,3
Wojewoda Świętokrzyski	27	1,2
Wojewoda Podlaski	22	1,0
Razem	2290	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://migracje.gov.pl/statystyki/zakres/polska/typ/dokumenty/widok/tabele/rok/2018/kraj/SK> (dostęp: 21.03.2019).

OBYWATELE SŁOWACJI W POLSCE W MEDIACH SPOŁECZNOŚCIOWYCH

O realiach funkcjonowania słowackich imigrantów w Polsce można się dowiedzieć, przeglądając m.in. informacje zamieszczane przez nich na portalu społecznościowym Facebook. Istnieje na nim kilka grup utworzonych przez zamieszkałych w Polsce Słowaków. Jedną z nich – z założenia mającą charakter ogólnopolski – jest grupa Slováci v Poľsku. Została ona utworzona 13 stycznia 2010 roku jako grupa otwarta. Jak określono w jej profilu, przeznaczona jest dla „mieszkających w Polsce Słowaków, a także dla tych, których przodkowie narodzili się na północnym Spiszu i Górnej Orawie oraz dla wszystkich przyjaciół” (tłum. autora). Jej inicjatorką i administratorką jest Milica Majeriková-Molitoris, związana z Towarzystwem Słowaków w Polsce. 11 grudnia 2018 roku grupa ta liczyła 971 członków. Przegląd ich profili pozwala stwierdzić, iż do grupy tej należą nie tylko osoby wywodzące się ze słowackiej mniejszości narodowej w Polsce. Są w niej także imigranci ze Słowacji, jak również znajomi i członkowie ich rodzin, nie tylko słowackiej, lecz także m.in. polskiej narodowości.

Wirtualną płaszczyzną kontaktu słowackich imigrantów nad Wisłą jest także grupa Slováci a Česi v Krakove. Została założona 17 października 2013 roku. Przeznaczona jest dla wszystkich Słowaków i Czechów w Krakowie, przebywających w nim zarówno turystycznie, jak i na dłuższy czas, np. z przyczyn zawodowych. Grupa ta ma charakter zamknięty; 11 grudnia 2018 roku zrzeszała 1116 członków.

Oczywiście już jej nazwa wyraźnie wskazuje, iż należą do niej nie tylko Słowacy. Jednak nawet dość pobieżny przegląd wątków dyskusji w tej grupie oraz ich języka (słowackiego) świadczy o tym, iż jest wśród słowackich imigrantów bardzo popularna. Wynika to m.in. ze wspomnianego wyżej częstego wyboru województwa małopolskiego (a zwłaszcza Krakowa) przez słowackich obywateli decydujących się na pobyt w Polsce. Warto dodać, iż obie z omówionych tu grup są bardzo aktywne – wątki w dyskusji pojawiają się w nich niemal codziennie.

Regionalny charakter ma również zamknięta grupa Slováci a Češi – Trójmiasto, założona 13 marca 2018 roku. W przeciwieństwie do scharakteryzowanych wyżej grup nie jest ona zbyt liczna, zreszta bowiem – według stanu na 11 grudnia 2018 roku – zaledwie 27 członków. Jest to grupa Słowaków, Czechów, członków ich rodzin oraz miłośników kultury słowackiej i czeskiej, której celem jest utrzymywanie kontaktu przez Słowaków i Czechów zamieszkujących województwo pomorskie, a także podtrzymywanie tradycji i zwyczajów oraz języka ojczystego.

Jednym z wymiernych rezultatów istnienia opisanych wyżej grup jest integracja słowackich imigrantów, nie tylko w przestrzeni wirtualnej, lecz również w „świecie rzeczywistym”. Często inicjowanym wątkiem są bowiem poszukiwania innych Słowaków żyjących w poszczególnych miastach w Polsce, a następnie propozycje nieformalnych spotkań Słowaków: „Su tu nejaky Slovacy co byvaju vo Varsave?”², „Býva niekto v mestách: Poznań, Szczecin, Bydgoszcz/Toruń alebo Łódź?”, „Ahojte, vianocne stretnutie Slovakov vo Varsave keby niekto chcel prist”, „Ahojte, tí, ktorí ste z Wrocławu. Každý mesiac (vždy posledný utorok v mesiaci) kamarátka organizuje stretnutie Čechov a fanúšikov českej (aj slovenskej) kultúry...”, „Ahojte, po nejakom case by bolo dobre sa zase stretnut, takže kto ma chut prist pokecat, vypit nieco, tak sa vidime 10ho marca :) Miesto sme vybrali v Pub pod Baryłką”. Przegląd postów zamieszczanych w dyskusjach wykazuje, iż pierwotnie wirtualny kontakt niejednokrotnie przyczynia się do regularnych spotkań w tzw. „realu”, w których biorą udział zarówno Słowacy, jak i Czesi oraz Polacy – w tym także współmałżonkowie polskiej narodowości. Do takiej integracji dochodzi w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu i Trójmieście.

Oddalenie od ojczyzny sprawia, iż często pojawiającym się tematem wpisów w omawianych grupach jest kwestia przemieszczania się na Słowację lub ze Słowacji do Polski. Internauci bądź oferują miejsce we własnym pojeździe, bądź też poszukują możliwości wspólnej podróży z kimś, kto udaje się w tym samym kierunku. Wymieniają się również informacjami na temat transportu publicznego między Polską i Słowacją. Zwracają uwagę na niewystarczającą ilość połączeń między obu krajami, ale i na pozytywne zmiany, np. uruchamianie nowych połączeń autobusowych: „Nie ma chętnych na obsługę połączeń autobusowych między Polską a Słowacją”, „Ahojte, neviete, či chodí nejaký autobus priamo z Varšavy na Slovensko? Leo Express zrejme už nechodievá... Máte nejaké info?”, „Z východného Slovenska priamym

² W tym i kolejnych cytatach zachowano oryginalną pisownię, nie dokonując w nich korekty.

autobusom do Krakova a Varšavy, FlixBus otvára nové medzinárodné spojenie a zastávku v Bardejove”.

Częstym tematem postów są także realia życia w Polsce i poszukiwanie porad wśród rodaków, którym przyszło się z nimi zmierzyć. Pytania i wynikające z nich dyskusje dotyczą m.in. zasad rejestracji pobytu, możliwości nauki języka polskiego (w tym np. zasad zdawania egzaminu przed Państwową Komisją ds. Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego), zasad rejestracji pojazdów, procedur formalnych związanych z organizacją ślubu pary polsko-słowackiej, funkcjonowania systemu ubezpieczeń społecznych czy systemu bankowego. Zdecydowanie negatywne komentarze dotyczą polskiej służby zdrowia: „zujem v Polsku, manzel je Poliak a popravde ja som napríklad sklamana zo zdravotníctva ake tu je... Slovaci nadavaju na slovenske zdravotníctvo ale na SK som nikdy tak vela neplatila za lieky na predpis ako tu. Rodit som isla radšej na SLOVENSKO”, „Nerozumiem Poľskému NFZ a nikdy som z toho nevyužíval”.

Warte odnotowania są również wpisy dotyczące funkcjonowania rodzin dwukulturowych (polsko-słowackich). Wywołują one aktywne dyskusje użytkowników. Wymieniają oni między sobą doświadczenia, np. w zakresie używanego na co dzień języka (lub języków). Piszą o sposobach komunikowania się między samymi małżonkami oraz między nimi a dziećmi. Wspominają o próbach dwujęzycznego wychowywania swego potomstwa: „Chcela by som sa opýtať či je tu niekto kto má malé dieťa, ktoré navštevuje poľskú škôlku alebo školu. Chcela by som vedieť ako deti zvládajú jazyk, ak doma hovoria po slovensky. Viem, že jazyky sú podobné ale môžu byť mylné slovíčka”, „Moja ma prave 4 a ked sa obracia na oca, tak automaticky hovorí poľsky, ked na mna, zacne po poľsky a potom sa prechodí na slovincinu. Vyzerá to smiesne lebo zacne po poľsky a skonci po slovensky, ale to zanedlho tiež pochopi. Ona ale vie, ze ja po poľsky hovorim, tak ta polstina jej pride prirodzene”, „Ja som Slovenka a manzel je poliak. S detmi rozpravam po slovensky a manzel po poľsku. Deti nikdy nemali problem s naukou jazykov. Deti sa straaaasne rychle ucia. A nikdy sa z nich nikto nesmial”, „Dieťa by malo poznať oba jazyky rodičov. A nemyslím si že sa mu budú vysmievat’. Je to iné ako my čo sme vyrastali na SK a máme iný pryzvuk. Deti sa to učia hned’ správne keď sú v krajine a používajú jazyk od malinkeho. Musia nacvičovať kým im to nejde. Musia sa vedieť dohovoriť aj zo starkovcami a rodinou z SK”.

Na koniec tej części artykułu należy dodać, iż na portalu społecznościowym Facebook istnieje ponadto kilka profili świadczących o obecności obywateli słowackich (i czeskich) w różnych regionach Polski. Należą do nich: Warszawa – Češi a Slováci ve Varšavě (11 grudnia 2018 roku – 726 obserwujących), Poznań – Češi a Slováci v Poznani (53 obserwujących), Wrocław – Češi a Slováci ve Vratislavi (90 obserwujących) oraz Polsko-Češi a Slováci v Polsku (1404 obserwujących). W porównaniu z opisanymi wyżej grupami aktywność internautów na tych profilach jest jednak okazjonalna.

OBYWATELE SŁOWACJI W POLSCE – WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH

Na potrzeby niniejszego artykułu zrealizowano badania ankietowe wśród Słowaków, którzy wyjechali do Polski po 1 maja 2004 roku. Prośba o udział w ankiecie została kilkakrotnie zamieszczona na opisanych wyżej grupach i profilach portalu społecznościowego Facebook, administrowanych przez Słowaków przebywających w Polsce. Zawierała ona informacje o motywach podjęcia badań i ich celu, zapewnienie o poufności uzyskanych informacji oraz link do kwestionariusza ankiety³. Celem uzyskania większej ilości odpowiedzi zaproszenie do udziału w ankiecie wysłano także przez aplikację Messenger łącznie do 828 członków grup Slováci v Poľsku, Slováci a Češi v Krakove oraz Slováci a Češi – Trójmiasto. Kierowano je do tych użytkowników, co do których – na podstawie ich profilu – istniało przypuszczenie, iż faktycznie są słowackimi imigrantami przebywającymi w Polsce. Grupy te, jak wspomniano, skupiają bowiem nie tylko słowackich imigrantów, lecz także Słowaków wywodzących się z mniejszości słowackiej w Polsce oraz Czechów i Polaków. Część tych osób – jak się okazało z informacji otrzymanych w wiadomości prywatnej – nigdy nie przebywała na stałe w Polsce. Ostatecznie ankieta została wypełniona przez 79 respondentów. Zostali oni pozyskani w okresie od 30 maja 2016 do 15 grudnia 2018 roku.

Zastosowany dobór próby sprawia, iż zrealizowane badania ankietowe nie mogą być oczywiście traktowane jako reprezentatywne. Dobór ten był bowiem oparty na dostępności badanych i to wyłącznie tych, którzy posiadają konto na portalu społecznościowym Facebook. Pozyskanie respondentów w sieci ma wiele zalet, jednak niesie ze sobą także pewne ograniczenia [Grzeszczyk 2009: 323–327].

Na wstępie ankiety respondenci zostali poinformowani, że badania dotyczą wyłącznie tych Słowaków, którzy przebywają lub przebywali w Polsce po 1 maja 2004 roku. Kwestionariusz ankiety zawierał łącznie 17 pytań, z których 14 miało charakter logicznie zamkniętych, a 3 – logicznie otwartych. Wśród 79 ankietowanych znalazło się 50 mężczyzn (63,3%) i 29 kobiet (36,7%). Wystąpiła tu zatem nadreprezentacja mężczyzn w stosunku do przedstawionych wyżej oficjalnych danych Urzędu do Spraw Cudzoziemców, dotyczących słowackich obywateli przebywających w Polsce. Z kolei dane dotyczące wieku respondentów potwierdzają, iż Słowacy przybywający do Polski to w zdecydowanej większości osoby młode. Ponad 88% z nich nie przekraczało bowiem 40. roku życia (tabela 3).

Tabela 3. Wiek respondentów

Wiek	Liczba osób	w %
0–18	0	0,0
18–25	9	11,40
26–30	28	35,44

³ Profitest.pl/s/17347/Rwltidx4.

Wiek	Liczba osób	w %
31–40	33	41,77
41–50	6	7,59
51–60	2	2,53
61–70	0	0,0
Powyżej 70. roku życia	1	1,27
Razem	79	100

Źródło: Badania własne.

Kolejne z pytań metryczkowych dotyczyło wykształcenia respondentów. Zwraca uwagę znaczny odsetek osób z wykształceniem wyższym. Łącznie wykazało je ponad 73% badanych (tabela 4).

Tabela 4. Wykształcenie respondentów

Wykształcenie	Liczba osób	w %
Średnie bez matury	1	1,27
Średnie z maturą	20	25,32
Wyższe I stopnia	11	13,92
Wyższe II stopnia	39	49,37
Wyższe III stopnia	8	10,12
Razem	79	100

Źródło: Badania własne.

Respondenci zostali także poproszeni o wpisanie aktualnego miejsca zamieszkania w Polsce – bądź nazwy miejscowości, bądź nazwy województwa. Niemal połowa respondentów przebywała na terenie województwa małopolskiego, przy czym spośród 36 osób, które podały ten region, aż 35 wpisało Kraków. Na drugim miejscu znaleźli się *ex aequo* Słowacy przebywający w województwach mazowieckim i pomorskim (po 13 osób), na trzecim zaś zamieszkali w województwie śląskim. Spośród tych, którzy wpisali województwo mazowieckie, 11 osób wpisało Warszawę. Łącznie nieco ponad 55% badanych wskazało regiony graniczące ze Słowacją (woj. małopolskie i śląskie). Porównanie uzyskanych wyników z danymi Urzędu do Spraw Cudzoziemców wykazuje nadreprezentację Słowaków zamieszkałych na terenie województwa małopolskiego. Jedną z tego przyczyn może być znacząca liczba respondentów, którzy o ankiecie dowiedzieli się z grupy Slováci a Česi v Krakove (tabela 5).

Tabela 5. Miejsce zamieszkania po przyjeździe do Polski

Województwo	Liczba osób	w %
Dolnośląskie	2	2,53
Kujawsko-pomorskie	1	1,27
Lubuskie	1	1,27
Lubelskie	1	1,27
Łódzkie	1	1,27

Województwo	Liczba osób	w %
Mazowieckie	13	16,45
Małopolskie*	36	45,56
Opolskie	0	0
Podlaskie	0	0
Podkarpackie*	0	0
Pomorskie	13	16,45
Śląskie*	8	10,12
Świętokrzyskie	0	0
Wielkopolskie	1	1,27
Warmińsko-mazurskie	1	1,27
Zachodniopomorskie	1	1,27
Razem	79	100

Źródło: Badania własne.

* Województwa graniczące ze Słowacją.

Respondentów zapytano także o miejsce ich zamieszkania przed wyjazdem do Polski. Zdecydowana większość z nich (97,5%) przybyła do naszego kraju bezpośrednio ze Słowacji. Wyjątek stanowiły dwie osoby, które wcześniej mieszkały w Pradze czeskiej. Największa liczba badanych pochodziła z graniczących z Polską krajów (województw) proszowskiego i żylińskiego. Łącznie stanowili oni 2/5 respondentów. Na trzecim miejscu znaleźli się imigranci z kraju bratysławskiego (wszyscy z Bratysławy), a tuż za nimi ulokowali się mieszkańcy kraju trenczyńskiego (tabela 6).

Tabela 6. Miejsce zamieszkania przed przyjazdem do Polski

Kraj (województwo)	Liczba osób	w %
Bratislavský kraj	11	13,92
Trnavský kraj	5	6,33
Trenčiansky kraj	10	12,66
Nitriansky kraj	4	5,06
Žilinský kraj*	13	16,45
Banskobystrický kraj	6	7,59
Prešovský kraj*	19	24,06
Košický kraj	9	11,40
Praga (Republika Czeska)	2	2,53
Razem	79	100

Źródło: Badania własne.

* Kraje (województwa) graniczące z Polską.

W pytaniu wielokrotnego wyboru ankietowani zostali poproszeni również o określenie najważniejszych przyczyn przyjazdu do Polski. Zwraca uwagę fakt, iż najczęstszym powodem okazała się „migracja sercowa” (wyjazd do dziewczyny, chłopaka/żony, męża), wskazana przez blisko 3/5 badanych. W drugiej kolejności wskazywano na ciekawość, chęć poznania innego kraju (odpowiedź tę zaznaczyła

niewo ponad 1/5 badanych). Dla co szóstego respondenta motywem przybycia nad Wisłę było niskie wynagrodzenie w pracy wykonywanej na Słowacji bądź podjęcie studiów w Polsce (tabela 7). Warto w tym miejscu dodać, iż z danych GUS opracowanych przez portal stydyinpoland.pl wynika, iż w roku akademickim 2016/2017 na polskich uczelniach studiowało łącznie 413 studentów ze Słowacji. Stanowili oni co prawda zaledwie 0,62% spośród 67 793 studentów zagranicznych, jednak z roku na rok ich liczba wzrasta [Raport „*Studenci zagraniczni...* 2017]. Wśród odpowiedzi badanych, którzy wybrali kategorię „inna odpowiedź”, znalazły się m.in. następujące: „Trójmiasto – skvele miesto na zivot”, „Poľsko mám rád, vedel som jazyk a Kraków je blízko od Slovenska. Bolo tu ľahké nájsť prácu”, „Možnosť nájsť si jednoducho prácu, jazyková blízkosť, skúsenosti z krajinou, dobré miesto na život, blízko domom”, „Vždy mi Poľsko bolo sympatické a chcel som tu žiť. Nie navždy, ale určite aspoň pol roka”, „vlastne som len prisla na prazdniny do Polska a uz som zostala”.

Tabela 7. Przyczyny przyjazdu do Polski

Przyczyny przyjazdu do Polski	Liczba wskazań	w %
Namowa znajomych/rodziny	1	1,27
Brak pracy na Słowacji/bezrobocie	8	10,12
Niskie wynagrodzenie w pracy wykonywanej w kraju	14	17,72
Chęć podniesienia kwalifikacji zawodowych	13	16,45
Chęć pomocy finansowej rodzinie na Słowacji	3	3,80
Chęć sprawdzenia się w innym kraju	11	13,92
Ciekawość, chęć poznania innego kraju	17	21,52
Wyjazd służbowy – delegacja z firmy	10	12,66
Studia w Polsce	14	17,72
Przyczyna „sercowa” (wyjazd do dziewczyny, chłopaka/żony, męża itp.)	46	58,22
Inne powody	6	7,59

Źródło: Badania własne.

Kolejnym zagadnieniem poruszonym w kwestionariuszu ankiety był rok przybycia do Polski. W tym wypadku odpowiedzi były dość zróżnicowane. Przy niezbyt wielkiej liczbie respondentów trudno o jednoznaczne wskazanie jakiejś tendencji (tabela 8).

Tabela 8. Rok przyjazdu do Polski

Rok przyjazdu do Polski	Liczba osób
2004	5
2005	3
2006	3
2007	1
2008	2
2009	0
2010	1

Rok przyjazdu do Polski	Liczba osób
2011	2
2012	6
2013	7
2014	7
2015	9
2016	14
2017	9
2018	10
Razem	79

Źródło: Badania własne.

W pytaniu rozstrzygnięcia ankietowanych zapytano o to, czy pracują w Polsce zawodowo. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło na nie łącznie 67 badanych (84,8%). Zostali oni następnie poproszeni o podanie wykonywanego zawodu. Wpisywane profesje były bardzo zróżnicowane – łącznie podano ich 23. Wśród Słowaków pracujących w Polsce znaleźli się m.in.: zajmujący się obsługą klienta (10 osób), specjaliści branży IT (8), nauczyciele (5), tłumacze (4), pracownicy biurowi (3), logiści (2), specjaliści ds. rachunkowości (2), prowadzący własną działalność gospodarczą (2), kadra zarządzająca (2), księgowi (2), kierowcy (2), leśnicy (2) i handlowcy (2). Respondenci deklarujący wykonywanie pracy w Polsce mieli także podać obywatelstwo swego pracodawcy. Dla połowy z nich był nim obywatel Polski, dla prawie co piątego – obywatel USA. Pracodawcy słowacki i brytyjski zostali wskazani przez 4 badanych, obywatele innych państw byli wymieniani incydentalnie (tabela 9).

Tabela 9. Obywatelstwo pracodawcy

Pana/Pani pracodawca jest obywatelem	Liczba osób	w %
Polski	34	50,74
USA	12	17,91
Wielkiej Brytanii	4	5,97
Słowacji	4	5,97
Czech	2	2,99
Austrii	2	2,99
Szwajcarii	2	2,99
Finlandii	2	2,99
Danii	1	1,49
Holandii	1	1,49
Węgier	1	1,49
Brazylii	1	1,49
Indii	1	1,49
Razem	67	100

Źródło: Badania własne.

Wybiegając w przyszłość, respondentów zapytano o to, czy planują powrót na Słowację. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło łącznie 22 badanych (niemal 28%). Czterech z nich miało już zaplanowany termin powrotu – wskazywali rok 2018 lub 2019. Ewentualność wyjazdu do kraju ojczystego brało pod uwagę także 3 badanych, którzy wybrali kategorię „inna odpowiedź”. Uzależniali oni swą decyzję od zamiany sytuacji politycznej na Słowacji: „Ano, po zlepšení politickej situacie na Slovensku”, „Možno, ak sa zmení politická situácia – mafia na Slovensku a bude to znovu bezpečný štát”, „Až skončí socialistická vláda, ktorá ničí SVK ekonomiku už 12 dlhých rokov. A aj to nie hneď, pretože bude ešte dlho trvať, kým škody po nich napraviť”. Z kolei 21 osób zadeklarowało (prawie 27%), iż nie mają w planie powrotu do kraju. Większość z nich (17 osób) uzasadniała to planem pozostania w Polsce na stałe. Należy dodać, iż 6 spośród 79 respondentów już powróciło z Polski na Słowację, a ich pobyt w naszym kraju trwał od roku do dwóch lat (tabela 10).

Tabela 10. Plany powrotu na Słowację

Czy planuje Pan/Pani powrót na Słowację?	Liczba osób	w %
Tak, jeśli znajdę pracę na Słowacji	3	3,80
Tak, ale nie wiem, kiedy to nastąpi	15	19,0
Tak, mam już zaplanowany termin powrotu	4	5,06
Nie, nigdy	4	5,06
Nie, ponieważ planuję pozostać na stałe w Polsce/ zamieszkałem/-am na stałe w Polsce	17	21,51
Nie wiem, nie zastanawiałem/-am się nad tym	24	30,38
Już wróciłem/-am	5	6,33
Inna odpowiedź	7	8,86
Razem	79	100

Źródło: Badania własne.

Kolejne dwa pytania dotyczyły sposobów podtrzymywania więzi z rodziną na Słowacji oraz częstotliwości wyjazdów do rodziny w kraju. Pierwsze z nich miało formę pytania wielokrotnego wyboru. Respondenci zostali w nim zapytani o sposoby utrzymywania kontaktu z najbliższą rodziną. Najczęściej wskazywaną odpowiedzią były wyjazdy do rodziny w kraju – wymienione aż przez 86% badanych. Z kolei 3/4 ankietowanych wybrało komunikatory głosowe i telefon. Nieco rzadziej zaznaczano internetowe środki komunikacji, takie jak portale społecznościowe oraz pocztę elektroniczną (tabela 11).

Tabela 11. Sposoby utrzymywania kontaktu z najbliższą rodziną na Słowacji

W jaki sposób utrzymuje Pan/Pani kontakt z najbliższą rodziną na Słowacji?	Liczba wskazań	w %
Wyjazdy do rodziny w kraju	68	86,07
Telefon	58	73,41
Poczta tradycyjna	2	2,53

W jaki sposób utrzymuje Pan/Pani kontakt z najbliższą rodziną na Słowacji?	Liczba wskazań	w %
Poczta elektroniczna	28	35,44
Portale społecznościowe	45	56,96
Komunikatory głosowe (np. Skype)	59	74,68

Źródło: Badania własne.

Zróznicowane odpowiedzi przyniosło pytanie o częstotliwość odwiedzania rodziny na Słowacji. Z pewnością ułatwiają ją bliskość geograficzna obu państw oraz fakt, iż 55% ankietowanych mieszkało w województwach graniczących ze Słowacją (małopolskim i śląskim). Stąd też podróże do kraju ojczystego zadeklarowali niemal wszyscy respondenci, z wyjątkiem jednego, który napisał, że nie ma w nim bliskiej rodziny. 21% ankietowanych wyjeżdżało raz lub kilka razy w miesiącu, zaś 76% – od jednego do kilku razy w roku (tabela 12).

Tabela 12. Częstotliwość wyjazdów do rodziny na Słowacji

Jak często wyjeżdża Pan/Pani do rodziny na Słowacji?	Liczba osób	w %
Codziennie (dojeżdżam do pracy w Polsce z miejscowości położonej na Słowacji)	1	1,27
Co weekend	5	6,33
1–2 razy w miesiącu	12	15,19
Rzadziej niż raz w miesiącu	48	60,75
3–4 razy w roku	3	3,80
2–3 razy w roku	2	2,53
1–2 razy w roku	7	8,86
Nie mam bliskiej rodziny na Słowacji	1	1,27
Razem	79	100

Źródło: Badania własne.

Jak wynika z zaprezentowanych wyżej danych Urzędu do Spraw Cudzoziemców, słowaccy imigranci są rozproszeni na terenie całego kraju. Celowe wydawało się zatem postawienie pytania o utrzymywanie kontaktów z innymi rodakami także przebywającymi w Polsce. Ich brak zadeklarowała w sumie 1/4 badanych. Niektórzy z nich w dopisanych komentarzach tłumaczyli to tym, iż nie znają żadnego Słowaka albo faktem pracy w międzynarodowej korporacji, w której trudno jest nie tylko o poznanie rodaka, lecz również jakiegokolwiek Polaka. Ankietowani posiadający kontakty z innymi Słowakami w Polsce najczęściej wskazywali na znajomych z pracy (niemal 2/5 ogółu badanych). Ponadto 13 osób wskazało na znajomych z Towarzystwa Słowaków w Polsce – organizacji mniejszości słowackiej działającej głównie w województwie małopolskim. Co ciekawe opcję tę wybrali nie tylko badani zamieszkali w Małopolsce, lecz również kilku z województwa pomorskiego. Kilka osób wymieniło członków rodziny, Słowaków poznanych przez Facebooka oraz Słowaków z Trójmiasta/województwa pomorskiego (tabela 13).

Tabela 13. Utrzymywanie kontaktów z innymi Słowakami przebywającymi w Polsce

Czy utrzymuje Pan/Pani kontakty z innymi Słowakami przebywającymi w Polsce? Jeśli tak, to z kim?	Liczba wskazań	w %
Z znajomymi z pracy	31	39,24
Z członkami rodziny	6	7,59
Z znajomymi z Towarzystwa Słowaków w Polsce	13	16,45
Z osobami poznanymi przez Facebooka	5	6,33
Z Słowakami w Trójmieście/w woj. pomorskim	6	7,59
Z przyjaciółmi	3	3,80
Z innymi rodakami	5	6,33
Nie utrzymuję	20	25,32
Inna odpowiedź	3	3,80

Źródło: Badania własne.

Badania CBOS od lat wykazują, iż Słowacy znajdują się w ścisłej czołówce narodów darzonych przez Polaków najwyższą sympatią. W lutym 2019 roku znajdowali się na trzecim miejscu, minimalnie ustępując Czechom i Włochom (CBOS 2019). Jak trafnie zauważył Krzysztof Jurek, „pozytywne postrzeganie danej grupy etnicznej znacznie ułatwia życie codzienne migranta, może niwelować bariery (imigrant postrzegany jest jako osoba interesująca ze względu na swoje pochodzenie, bycie obcokrajowcem może być zaletą towarzyską)” [Jurek 2013: 87]. Sympatia Polaków do Słowaków, a także brak poważniejszych konfliktów między naszymi narodami w przeszłości⁴ sprawiają, iż obywatele słowaccy przebywający w Polsce nie są narażeni na izolację i konieczność zamykania się w obrębie własnej grupy etnicznej.

Zagadnieniem wartym poznania wydawało się zatem także zbadanie tego, jak słowaccy imigranci postrzegają Polskę i Polaków. Postawiono im zatem pytanie otwarte o to, co ich najbardziej zaskoczyło po osiedleniu się w Polsce. Łącznie 12 ankietowanych stwierdziło, iż nic ich w naszym kraju nie zaskoczyło. Pozostali udzielali bardzo różnorodnych odpowiedzi. Część z nich wymieniała pozytywne cechy Polaków, takie jak gościnność, otwartość, życzliwość i pracowitość. Kilku respondentów zwróciło uwagę na narodową dumę Polaków. Z kolei 16 badanych odpowiadając na to pytanie, wskazywało na różnice między obu krajami, pisząc o wysokim czy wręcz wyższym standardzie życia w Polsce: „Prekvapil ma fakt, že sú ďaleko pred nami vo všetkých oblastiach”, „Vynovené stanice a mestá, celkovo mestá na lepšej úrovni”, „V porovnaní s Bratislavou je Krakov 10 rokov dopredu, veci fungujú ako majú”, „komfortný zivot v porovnaní so Slovenskom”. Dwóch badanych wprost stwierdziło, iż w Polsce czują się znacznie lepiej niż na Słowacji. Zaskoczeniem dla niektórych okazały się również wprowadzone w naszym kraju udogodnienia techniczne: „Technicka uroven. Typu automaty na listky priamo

⁴ Polsko-słowackie sąsiedztwo jest uważane za najbardziej bezkonfliktowe. Konflikty o sporne obszary Spiszu i Orawy, jakie miały miejsce w dwudziestolecu międzywojennym, niemal nie mają dziś wpływu na polsko-słowackie stosunki. Spór o kształt granicy, podobnie jak udział Republiki Słowackiej w agresji na Polskę 1 września 1939 roku, są zresztą mało znane ogółowi polskiego społeczeństwa. Ich wspomnienie jest żywe głównie wśród dzisiejszych mieszkańców polsko-słowackiego pogranicza.

v prostriedkoch MHD. Celkova moznost platby kartou na mnohych miestach”, „cyklo infraštruktúra po celej Varšave”. Niekedy dostrzegane różnice wynikały z faktu, iż Polska jest państwem większym od Słowacji pod względem liczby mieszkańców: „tie nekonečné rady na poštách, úradoch, na Giewonte ale hlavne rady na zmrzlinu”, „rychle tempo zivota”. Porównanie Słowacji i Polski nie zawsze wypadało dla naszego państwa korzystnie. W sumie 4 ankietowanych oceniło, iż w Polsce panuje większa niż na Słowacji biurokracja („Nezmyselné papierovačky a povolenia hoci sme v EU”), 2 zaś dość negatywnie oceniło polską służbę zdrowia, także 2 zwróciło uwagę na dotyczący naszego kraju problem smogu. Ponadto ze strony 3 badanych pojawiły się zdania krytyczne wobec konserwatyizmu Polaków oraz znacznego wpływu religii na życie społeczne.

Oprócz dość ogólnego pytania o największe zaskoczenia po osiedleniu się w Polsce ankietowanych poproszono także o wyrażenie opinii na temat Polaków. Przyjęta forma pytania otwartego skutkowała znaczną różnorodnością wpisów. W tabeli 13 zawarto zestawienie uzyskanych odpowiedzi, pogrupowanych w pięciu wprowadzonych kategoriach. Biorąc pod uwagę kontekst odpowiedzi, podzielono je na zawierające zdecydowanie pozytywne opinie na temat Polaków, takie, których wydźwięk był jednoznacznie negatywny, oraz te, które miały charakter ambiwalentny. Wśród uzyskanych odpowiedzi znalazły się również takie, które wskazywały przede wszystkim na podobieństwa między obu nacjami. Jak się okazało, stosunek niemal połowy badanych do Polaków był zdecydowanie pozytywny, zaś tylko co 11 przedstawiał wyłącznie negatywne opinie na ich temat. Z kolei 22% respondentów wymieniło zarówno pozytywne, jak i negatywne cechy Polaków, zaś 1/5 z nich wyraziła przekonanie, że Polacy są tacy sami jak Słowacy (tabela 14). Ankietowani pozytywnie wypowiadający się o Polakach wskazywali m.in. na to, iż są oni przyjaźni, otwarci, gościnni, dobronuduszeni, dowcipni, przyzwoici, pracowici, przedsiębiorczy, dumni i patriotyczni. Warto przytoczyć także kilka negatywnych opinii, jakie wyrażono o Polakach: „Niektorí veľmi rasistický, bez globálneho preľadu, zabednení, česť výnimkám. Našla som si aj kamarátov ale dajú sa zrátať na prstoch jednej ruky”, „Často namyslený ako keby nikto iný neexistoval iba Poliaci”, „Xenofóbny, stále cítia krivdu po 2. sv. vojne, o SK a CZ malo vedia”, „Vo všeobecnosti dosť uzatvorení a konzervatívni”.

Tabela 14. Opinie na temat Polaków

Co Pan/Pani myśli o Polakach? Jacy Pana/Pani zdaniem są Polacy?	Liczba osób	w %
Pozytywne	38	48,10
Negatywne	7	8,86
Ambiwalentne	18	22,79
Tacy sami jak Słowacy; podobny naród; nie widzę różnic między Polakami a Słowakami	16	20,25
Razem	79	100

Źródło: Badania własne.

Ostatnie z pytań stanowiące przedmiot niniejszej analizy dotyczyło subiektywnej oceny stopnia znajomości języka polskiego przez ankietowanych. Umiejętność poprawnego rozmawiania i pisanie w tym języku zadeklarowało łącznie nieco ponad 35% ankietowanych. Tylu samo przyznało, iż rozmawiają poprawnie, lecz piszą z błędami. Co dziesiąty stwierdził, iż rozmawia poprawnie, ale nie potrafi pisać po polsku. Także co dziesiąty stwierdził, że rozumie język polski, ale nie potrafi ani rozmawiać, ani pisać w tym języku (tabela 15). Czterech badanych podało bardziej precyzyjne odpowiedzi, niemieszczące się w zaproponowanych w pytaniu kategoriach: „Rozumiem talmer vsetko a dokazem sa dohovorit pisat neviem”, „Nehovorím správne, ale viem hovoriť tak, aby mi Poliaci porozumeli...taktiež sa v škole učim písať, to je však ťažšie”, „Rozumiem, rozpravam gramaticky a foneticky nespravne (mix slovinciny, cestiny a polstiny), pisat zacinam. Bez vyucby polskeho jazyka je to pomalsie”, „Hovorim a pisem vacsinou spravne z casu od casu robim chyby”.

Tabela 15. Ocena stopnia znajomości języka polskiego

Jak ocenia Pan/Pani swoją znajomość języka polskiego?	Liczba osób	w %
Rozmawiam i piszę poprawnie	28	35,44
Rozmawiam poprawnie, ale piszę z błędami	28	35,44
Rozmawiam poprawnie, ale nie potrafię pisać po polsku	8	10,12
Rozumiem, ale nie potrafię ani rozmawiać, ani pisać po polsku	9	11,40
Nie rozumiem polskiego	1	1,27
Nie rozumiem i nie mam kontaktu z językiem polskim	1	1,27
Inna odpowiedź	4	5,06
Razem	79	100

Źródło: Badania własne.

ZAKOŃCZENIE

Biorąc pod uwagę przytoczone w pierwszej części artykułu dane statystyczne dotyczące liczby obywateli Słowacji przebywających w Polsce, można przypuszczać, że nadal będzie ona stopniowo wzrastać. Sprzyja temu fakt członkostwa Polski i Słowacji w Unii Europejskiej i co za tym idzie możliwość swobodnego podejmowania pracy w naszym kraju przez obywateli Wspólnoty, w tym m.in. obywateli Słowacji. Mogą oni ponadto przebywać nad Wisłą nawet wówczas, gdy nie wykonują pracy zarobkowej, o ile posiadają środki na własne utrzymanie.

Zastosowany w omówionych badaniach niereprezentatywny dobór próby nie daje oczywiście pełnego obrazu zbiorowości słowackich migrantów w Polsce. Pozwala jednak na przedstawienie kilku wniosków, niemających charakteru ostatecznych i wymagających potwierdzenia w bardziej pogłębionych badaniach. Jak wynika zarówno z przytoczonych danych urzędowych, jak i z odpowiedzi uzyskanych na pytania ankietowe, zdecydowana większość Słowaków przybywających do Polski to osoby młode, nieprzekraczające 40. roku życia. Można więc było przypuszczać, co

założono w hipotezie głównej, iż podstawową motywacją ich przyjazdu nad Wisłę będzie praca, bądź też – dla najmłodszych respondentów – studia. Łącznie niemal 85% ankietowanych pracowało zawodowo w Polsce, jednak to nie praca okazała się najczęściej podawaną motywacją migracji. Blisko 2/3 badanych wskazało bowiem na przyczynę „sercową” (wyjazd do dziewczyny, chłopaka/żony, męża). Małżeństwa/związki słowackich obywateli z Polakami z pewnością w znaczący sposób ułatwiają i przyspieszają ich integrację z polskim społeczeństwem. Decyzja o wyjeździe do Polski wydaje się być dla Słowaków łatwiejsza niż zamiar emigracji do państw Europy Zachodniej. Geograficzna bliskość obu państw ułatwia częste odwiedziny rodziny w kraju. Co piąty badany korzystał z tej możliwości raz lub kilka razy w miesiącu, zaś 3/4 – od jednego do kilku razy w roku. Nie bez znaczenia jest także bliskość kulturowa, której wyrazem jest zwłaszcza bliskość językowa. Znamienne jest to, iż tylko dwóch ankietowanych stwierdziło, iż nie rozumieją języka polskiego, zaś aż 81% deklarowało posługiwanie się tym językiem w mowie.

Dla dalszej eksploracji przedstawianego zjawiska warto byłoby zrealizować wywiady pogłębione z przedstawicielami słowackich imigrantów w Polsce. Biorąc pod uwagę przedstawione w artykule wyniki badań ankietowych, wywiady te powinny objąć zwłaszcza Słowaków i Słowaczki żyjących w związkach polsko-słowackich. Dałoby to możliwość poznania funkcjonowania rodzin dwukulturowych, w tym m.in. sposobów wychowania dzieci w kulturach obojga rodziców. Warto by również porównać realia takich związków w Polsce z tymi, które zamieszkują na Słowacji [Lubicz Miszewski 2012]. Przy doborze respondentów pożądane byłoby dotarcie do Słowaków rozproszonych na terenie całego kraju, jednak z uwzględnieniem faktu, iż co czwarty z nich przebywa na terenie województwa małopolskiego. Realizacja tych badań miałaby służyć poznaniu wzorów integracji obywateli słowackich na polskim rynku pracy, na płaszczyźnie kulturowej, a także rodzinnej (w przypadku małżeństw mieszanych). Mogłaby także przynieść szersze spojrzenie na polsko-słowackie podobieństwa i różnice kulturowe z perspektywy mieszkających w Polsce Słowaków. Dalsze badania umożliwiłyby również bardziej szczegółową identyfikację czynników ułatwiających i utrudniających integrację słowackich imigrantów w Polsce. Można przypuszczać, iż ich funkcjonowanie w naszym kraju pod wieloma względami jest łatwiejsze niż imigrantów pochodzących z innych państw, zarówno unijnych, jak i tych spoza Wspólnoty. Czynnikiem ułatwiającym adaptację słowackich imigrantów i ich integrację z polskim społeczeństwem jest przede wszystkim bliskość kulturowa (w tym językowa) między naszymi narodami. Dla weryfikacji tych hipotez niezbędne byłoby porównanie badań dotyczących imigrantów ze Słowacji z dostępnymi wynikami badań zrealizowanymi wśród imigrantów pochodzących z innych państw.

BIBLIOGRAFIA

- Adamczyk, A., Sakson, A., Trosiak, C. 2017. *Między tolerancją a niechęcią. Polityka współczesnych państw europejskich wobec migrantów i mniejszości*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań.
- Andrejuk, K. 2017. *Znaczenie polskiej sfery welfare dla imigrantów. Opinie i praktyki ludności napływowej z wybranych krajów europejskich*, „Studia BAS”, nr 2 (50), s. 107–128.
- Balicki, J., Necel, W. (red.). 2017. *Kryzys migracyjny w Europie: wyzwania etyczne, społeczno-kulturowe i etniczne*, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa.
- Bińkowski, J. 2017. *Ukraińska imigracja do Polski. Analiza zjawiska w kontekście sytuacji na rynku pracy*, Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu, Warszawa–Wojnowice.
- Grzeszczyk, E. 2009. *Jak pochwyć rozmówcę w sieci, czyli wywiady przeprowadzane przez Internet jako technika socjologii jakościowej użyteczna w badaniu życia codziennego*, [w:] *Barwy codzienności. Analiza socjologiczna*, M. Bogunia-Borowska (red.), Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa, s. 322–340.
- Jaroszewicz, M. 2018. *Migracje z Ukrainy do Polski. Stabilizacja trendu. Raport Ośrodka Studiów Wschodnich*, Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia, Warszawa.
- Jurek, K. 2016. *Tożsamość imigrantów z Białorusi i Ukrainy. Wchodzenie w polskie społeczeństwo*, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin.
- Jurek, K. 2013. *Czynniki ułatwiające i utrudniające zachowanie tożsamości imigrantów w Polsce*, [w:] *Rzeczywistość wielokulturowa*, L. Dyczewski, K. Jurek (red.), Wydawnictwo KUL, Centrum Europejskie Natolin, Lublin–Warszawa, s. 83–95.
- Lubicz Miszewski, M. 2012. *Polonia na Słowacji. Położenie – Kultura – Tożsamość. Studium socjologiczne*, Deltapress, Wrocław.
- Łada, A. (red.) 2018. *Na chwilę i na zawsze. Migranci unijni w Polsce na przykładzie Francuzów, Niemców i Włochów*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa.
- Łada, A. 2017. *Fascynacja. Miłość. Przypadek. Niemieccy migranci w Polsce*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa.
- Piekut, A. 2013. *Wysoko wykwalifikowani wewnątrzunijni migranci w Warszawie – w przestrzeni społecznej czy w transnarodowej przestrzeni przepływów?*, Ośrodek Badań nad Migracjami, Warszawa.
- Polsko – Češi a Slováci v Polsku*, <https://www.facebook.com/Polsko.Polska>.
- Poznań – Češi a Slováci v Poznani*, <https://www.facebook.com/Poznan.Polsko>.
- Raport „Studenci zagraniczni w Polsce 2017”*, http://www.studyinpoland.pl/konsorcjum/index.php?option=com_content&view=article&id=14515:raport-studenci-zagraniczni-w-polsce-2017&catid=258:145-newsletter-2017&Itemid=100284 (dostęp: 21.12.2018).
- Sasnal, P. 2015. *Niekontrolowane migracje do Unii Europejskiej – implikacje dla Polski*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa.
- Slováci a Češi – Trójmiasto*, <https://www.facebook.com/groups/1935848450062713>.
- Slováci a Češi v Krakove*, <https://www.facebook.com/groups/398493526943869>.
- Slováci v Poľsku*, <https://www.facebook.com/groups/246244169894>.
- Omyła Rudzka, M. (oprac.) 2019. *Stosunek do innych narodów*, Komunikat CBOS, Warszawa, nr 17.
- Warszawa – Češi a Slováci ve Varšavě*, <https://www.facebook.com/Varsava.Warszawa>.
- Wrocław – Češi a Slováci ve Vratislavi*, <https://www.facebook.com/Vratislav.Wroclaw>.

SLOVAK IMMIGRANTS IN POLAND AFTER 2004 IN THE LIGHT OF SURVEYS CONDUCTED ON THE SOCIAL NETWORKING SITE FACEBOOK

Abstract: The Poland's accession to the EU and the opening of the EU labor market has resulted not only in the massive emigration of Polish citizens but also the arrival of citizens of the Member States of the Community to our country. Among them are Slovaks. They do not constitute a significant migratory flow and are scattered throughout the country. One in four Slovak immigrants chooses the Małopolskie Voivodeship, an area inhabited by the Slovakian national minority (occurring mainly in Orava, Spisz and Cracow).

The article aims to analyze the Slovak immigration to Poland after May 1, 2004. Its implementation was based on the analysis of the statistical data presented in the first part of the work, made available by the Office for Foreigners and concerning Slovak immigrants in Poland. The remaining part of the study is devoted to the analysis of the content posted on the social networking site Facebook, in groups initiated by the Slovaks residing in Poland. For the purpose of this article, there were surveys carried out among them, the analysis of which is included in the third part of the study. The above allows for bringing closer the underlying motives of Slovak citizens' migration to Poland, their family and professional situation, integration with the Polish society, and ways of maintaining a relationship with their homeland as well as plans for future.

Keywords: immigrants, Poland, social media

BIOGRAM

Michał Lubicz Miszewski, dr, absolwent Instytutu Socjologii Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, doktor nauk humanistycznych (dyscyplina: socjologia). Adiunkt w Wydziale Nauk o Bezpieczeństwie w Akademii Wojsk Lądowych we Wrocławiu. Głównym obszarem zainteresowań badawczych są Polonia i Polacy w Europie Środkowej i Wschodniej, konflikty etniczne w państwach postsowieckich oraz migracja obywateli Ukrainy do Polski. Kontakt e-mail: mlubicz2@wp.pl.